

Jakub Kamiński

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
e-mail: jakub.kaminski@ue.wroc.pl

**PROCESY UPADŁOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW
NA WROCŁAWSKIM RYNKU GOSPODARCZYM
W LATACH 2005-2014 – PRZYPADAJĄCYCH
NA OKRES TRWANIA GLOBALNEGO
KRYZYSU GOSPODARCZEGO**

**BANKRUPTCY PROCESSES
OF ENTERPRISES OPERATING
IN THE ECONOMIC MARKET OF WROCLAW
FROM 2005 TO 2014 AS THE PERIOD
OF GLOBAL CRISIS**

DOI: 10.15611/nof.2016.3.04

JEL Classification: G33

Streszczenie: Niniejszym opracowaniem autor dokonuje porównania danych na temat liczby ogłaszanych upadłości przedsiębiorstw funkcjonujących na wrocławskim rynku gospodarczym w latach przypadających na schyłek światowego kryzysu oraz tuż po nim. W celu porównania ewentualnych zmian odniesieniem są dane dla okresu przed jego wybuchem i dla wczesnego stadium kryzysu. Celem badawczym opracowania jest przedstawienie faktycznych różnic pomiędzy liczbą ogłaszanych upadłości w okresie dobrej koniunktury gospodarczej oraz w czasie kryzysu. Dodatkowo autor opiera swoje rozważania na studium przypadku, którego podmiotem jest przedsiębiorstwo funkcjonujące na rynku wrocławskim od roku 2004 do końca roku 2014. Wnioskiem opracowania jest potwierdzenie tezy, iż w wyniku przenikania kryzysu światowego do coraz to dalszych struktur, co jest oczywistym efektem globalizacji, istnieje efekt „przesunięcia” w czasie odczuwalnych zmian zachodzących w gospodarkach poszczególnych krajów.

Słowa kluczowe: kryzys, upadłość, przedsiębiorstwo, kryzys, prawo, finanse.

Summary: In this study the author makes a comparison of data on the amounts of announced bankruptcy of enterprises operating on the Wrocław economic market in the period attributable to the decline of the global crisis, and right after it. In order to compare possible changes, the author also refers to the data for the period before the outbreak of the crisis and its early stage. The aim of the research paper is to present the actual difference between the amount of announced bankruptcy in time of prosperity and in times of crisis. In addition, the author bases his reflections on the case study whose subject is a company operating in the Wrocław market from 2004 to the end of 2014. The conclusion of the study is to confirm the thesis that as

a result of penetration of the global crisis to ever further structures, which is the obvious effect of globalization, there is the effect of “shifting” during noticeable changes in the economies of individual countries.

Keywords: crisis, bankruptcy, enterprise, law, finance.

1. Wstęp

Niniejszym opracowaniem autor dokonuje porównania danych na temat liczby ogłaszanych upadłości przedsiębiorstw funkcjonujących na wrocławskim rynku gospodarczym w latach przypadających na schyłek światowego kryzysu oraz tuż po nim (2010-2014) w odniesieniu do danych dla okresu przed jego wybuchem i dla jego wczesnego stadium (2005-2009) – zgodnie z przyjętymi założeniami, dotyczącymi etapów trwania światowego kryzysu gospodarczego. Porównanie to pozwoli przedstawić istnienie faktycznych różnic pomiędzy liczbą ogłaszanych upadłości w okresie dobrej koniunktury gospodarczej oraz w okresie kryzysu. Ostatecznie rozważania zostaną przeniesione na płaszczyznę studium przypadku, którego podmiotem jest przedsiębiorstwo funkcjonujące na rynku wrocławskim od roku 2004 do końca roku 2014, które to postawione zostało w stan upadłości obejmującej likwidację majątku.

Fundamentem rozważań poruszanych w niniejszym opracowaniu jest teza, iż w wyniku przenikania kryzysu światowego do coraz to dalszych struktur, co jest oczywistym efektem globalizacji, istnieje efekt „przesunięcia” w czasie odczuwalnych zmian zachodzących w gospodarkach poszczególnych krajów. Przesunięcie to wynikać może między innymi z oddalenia geograficznego, stopnia powiązań kapitałowych i zarządzania oraz zróżnicowania wielu elementów charakteryzujących daną gospodarkę i wynikających z szeroko pojętej globalizacji. Opracowanie to składa się z wprowadzenia w wątek globalnego kryzysu gospodarczego, jego przyczyn, efektów oraz etapów jego trwania. W dalszej części autor charakteryzuje rynek gospodarczy regionu wrocławskiego oraz dokonuje analizy danych statystycznych dotyczących liczby ogłaszanych upadłości w kolejnych etapach trwania kryzysu gospodarczego. Zwieńczeniem rozważań na temat liczby ogłaszanych upadłości na rynku wrocławskim w kolejnych etapach trwania globalnego kryzysu jest studium przypadku, którego przedmiotem jest analiza sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa rozpoczynającego działalność w okresie przed wybuchem kryzysu, w stosunku do którego po zakończeniu trwania kryzysu ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku. Podsumowaniem autor ocenia słuszność przyjętej tezy oraz dokonuje subiektywnej oceny wyników analizy.

2. O światowym kryzysie gospodarczym

„Kryzys można rozumieć jako stan, który zagraża przetrwaniu firmy, realizacji jej celów, ogranicza czas dostępny na podjęcie działań zaradczych i zaskakuje decyden-

tów swoim pojawieniem się, stawiając w ten sposób warunki silnej presji” [Slatter, Lovett 2001, s. 45]. Kryzys światowy, który wybuchł w roku 2007 wskutek pęknięcia bańki spekulacyjnej na rynku nieruchomości w Stanach Zjednoczonych, swoim zasięgiem dosięgnął światowe rynki finansowe, doprowadzając do tąpnięć na rynkach kapitałowych oraz globalnej recesji. Upadek banku inwestycyjnego Lehman Brothers we wrześniu 2008 r. spowodował silną eskalację kryzysu. Wynikająca z dużego stopnia niepewności awersja inwestorów do ryzyka miała swoje przełożenie na funkcjonowanie rynków finansowych, wobec czego koniecznością stała się interwencja banków centralnych w państwach będących światowymi ośrodkami finansowymi. Interwencje polegające na dostarczaniu płynności do sektora bankowego nie zdołały powstrzymać rozwoju dramatycznej sytuacji o zasięgu globalnym. Działanie efektu majątkowego oraz powstanie ograniczeń w dostępie do kredytu spowodowały znaczne ograniczenie popytu. Oceniany jako najgłębsza recesja gospodarki światowej powstała po Wielkim Kryzysie przełomu lat dwudziestych i trzydziestych XX wieku ostatni kryzys światowy miał niebagatelny wpływ na stan gospodarki czasów obecnych.

Na skutek wpływu wielkiego kryzysu światowego na międzynarodowy rynek finansowy również polscy przedsiębiorcy znaleźli się w sytuacji kryzysowej ze względu na silne związki łączące gospodarkę Polski oraz krajowy sektor finansowy z rynkiem globalnym. Bez wątplenia charakterystyczną cechą współczesnej gospodarki światowej jest wzrost znaczenia międzynarodowych przepływów kapitałowych [Rymarczyk, Skulska, Michalski 2009, s.11]. Do podmiotów uczestniczących w przepływach kapitałowych należą przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe, banki komercyjne, budżety różnych szczebli oraz bank centralny [Budnikowski 2003, s. 137]. Światowe problemy finansowe mają bezpośrednie przełożenie na stan polskich przedsiębiorstw [Socha, Orłowski, Sękowski 2009, s. 2]. W związku z powyższym można dojść do prostego wniosku, iż na stan polskich przedsiębiorstw w wyniku działania globalizacji, jako jednego z podstawowych pojęć definiowanych przez naukę o finansach, ma wpływ wiele czynników związanych z przepływami kapitałowymi w aspekcie globalnym. Oczywiście jest, iż zgodnie z naturalnymi prawami ekonomii silne jednostki zdołały przetrwać kryzys, angażując znaczne rezerwy, ograniczając inwestycje, a w wielu przypadkach dokonując zwolnień i częściowej likwidacji majątku. Wielu przedsiębiorców jednak, wobec braku płynności finansowej, przy nieznacznym rezerwach kapitałowych i niskich możliwościach kredytowania działalności, stało się niewypłacalnych, a przecież przedsiębiorstwo powinno stale przygotowywać się do nadchodzącej dekonstrukcji tak, aby było odporne na zjawiska cykliczności gospodarczej [Jaskóła 2010, s. 413].

Jak twierdzi W. Szymański, samo pojęcie kryzysu i sytuacji pokryzysowej jest wieloznaczne i może być definiowane w różny sposób [Szymański 2010, s. 14]. Stopniowe wygasanie ognisk kryzysu w środowisku mikroekonomicznym powoduje stopniową poprawę koniunktury i zauważalną poprawę gospodarki w ujęciu mikro. Niestety, rosnący optymizm przedsiębiorców, którzy przetrwali kryzys światowy, to-

warzyszy licznym bankructwom słabszych firm, które chociaż w wielu przypadkach próbowały przetrwać złą koniunkturę lat 2007-2009, to nie poradziły sobie z długo utrzymującą się zapaścią i wahaniem własnej płynności finansowej. Jednym z wyraźnie widocznych skutków kryzysu światowego jest zwiększona liczba upadłości w Polsce, na co wpływ miały zmiany w stanie pogłębienia recesji.

Chociaż w literaturze nie ma jednomyślnego stanowiska odnośnie do faktycznego czasu trwania globalnego kryzysu gospodarczego, to jednak na potrzeby niniejszej pracy autor przyjmuje, iż pierwsze symptomy nadchodzącego globalnego kryzysu gospodarczego były zauważalne już w roku 2005, co jest zgodne ze stanowiskiem A. Małkiewicza [2010, s. 83]. Początek kryzysu miał miejsce w sierpniu 2007 r., kiedy to nastąpiło załamanie na rynku kredytów hipotecznych w Ameryce [Szymański 2009, s. 125]. Tym samym, podziеляjąc stanowisko A. Małkiewicza, przyjmuje się, iż wybuch ostrego, właściwego kryzysu miał miejsce na przełomie lat 2008 i 2009, co jednocześnie można uznać za koniec początkowej fazy kryzysu [Małkiewicz 2010, s. 95]. Potwierdzeniem tej tezy jest również fakt spektakularnego upadku w dniu 15 września 2008 r. banku Lehman Brothers Holding, co jest wręcz symbolicznym etapem kojarzonym jako moment wybuchu właściwego – ostrego, światowego kryzysu gospodarczego, którego największa siła oddziaływania miała miejsce w roku 2009.

3. Wrocławski rynek gospodarczy

Województwo dolnośląskie ze względu na wiele czynników, do których można zaliczyć: zróżnicowane ukształtowanie terenu, jakość gleb, odległość od granicy z Niemcami, środowisko akademickie, rozwój infrastruktury i wiele innych, jest regionem o znacznym zróżnicowaniu pod względem prowadzonej działalności gospodarczej.

Zauważalny jest znaczny udział budownictwa, handlu, działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej w ogólnej liczbie przedsiębiorstw mających siedzibę w województwie (zob. [Podmioty według sekcji...]). Tego typu podział nie jest wyjątkowy w warunkach polskich, a wręcz powtarzalny w wielu większych miastach wojewódzkich. Wobec powyższego należy przypuszczać, iż sama struktura przedsiębiorstw Dolnego Śląska nie ma większego znaczenia dla statystyk opisujących rynkowe wahania w liczbie przedsiębiorstw bankrutujących.

Samo miasto Wrocław, będące stolicą województwa dolnośląskiego, charakteryzuje się przyjaznym środowiskiem biznesowym i dogodnym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej. Według danych zebranych przez zespół analityczny Di Intelligence z grupy „Financial Times” – Wrocław, obok Poznania, Katowic, Łodzi i Krakowa, znalazł się w pierwszej dziesiątce miast Europy pod względem przyciągania inwestycji w roku 2014 (zob. [Polskie miasta...]). Autorzy rankingu

dotatkowo wskazują, iż Wrocław znalazł się w pierwszej dziesiątce europejskich miast pod względem efektywności kosztowej.

Zgodnie z powyższym można szacować, iż tego typu miasto wojewódzkie charakteryzować się będzie silnymi przedsiębiorstwami o znacznej odporności na wahania cykli koniunkturalnych czy też kryzysy gospodarcze. Aby przedstawić liczbę przedsiębiorstw bankrutujących w ostatnich latach, to jest podczas trwania światowego kryzysu gospodarczego, należy przeanalizować następujące z roku na rok zmiany w liczbie ogłaszanych upadłości w tym rejonie.

3.1. Analiza danych statystycznych dla regionu wrocławskiego – liczba upadłości ogłoszonych w latach 2010-2014

Każda spółka narażona jest na różnego rodzaju ryzyko wchodzące w skład jej makrootoczenia, jak również w układzie mikro. Każde z nich w pewnym stopniu wpływa na funkcjonowanie podmiotu gospodarczego, a faktyczne pojawienie się elementu obciążonego ryzykiem może wpłynąć na stabilność finansową, konkurencyjną czy organizacyjną firmy. Do podstawowych czynników ryzyka występujących w makrootoczeniu firm należą: środowiskowe, ekonomiczne, polityczne, społeczne i technologiczne. W otoczeniu mikro wyróżnia się czynniki ryzyka związane z: konkurentami, odbiorcami, klientami, dostawcami. Samo przedsiębiorstwo narażone jest na ryzyko: organizacyjne, prawne i finansowe [Fierla 2009, s. 13].

Funkcjonowanie przedsiębiorstw w warunkach ciągłego narażenia na ryzyko powoduje, iż te słabiej radzące sobie ze skutkami zaistnienia efektów ryzyka są eliminowane z rynku.

Przedsiębiorcy, czy też kadra zarządzająca spółkami, przyjmują różne postawy w odniesieniu do ryzyka, co ma urzeczywistnienie w sposobie zarządzania ekspozycją na ryzyko, jak również w sposobie reakcji w przypadku zaistnienia jego negatywnych skutków. W tym względzie wyróżnia się postawy: pasywną – założenie, iż ryzykiem nie da się zarządzać lub nie dotyczy ono danej organizacji oraz brak powiązania zaistnienia negatywnych skutków ryzyka z błędnie przyjętym systemem zarządzania nim (brak zarządzania), reaktywną – założenie, iż ryzykiem nie da się zarządzać lub nie dotyczy ono danej organizacji, oraz podejmowanie ewentualnych działań zmniejszających ryzyko lub niwelujących skutki jego urzeczywistnienia, dopiero po faktycznym zaistnieniu negatywnych jego skutków, aktywną – założenie, iż ryzykiem da się zarządzać oraz zarządzanie ekspozycją przedsiębiorstwa na czynniki ryzyka, które go dotyczą. Do najbardziej zaawansowanych metod podejścia do istniejących czynników ryzyka zaliczyć należy postawę proaktywną, zakładającą konieczność wdrażania zintegrowanych procesów zarządzania ekspozycją na ryzyko. W ramach tych działań dokonywana jest w sposób ciągły ocena ryzyka oraz podejmowane są działania odpowiednie do rodzaju ryzyka [Fierla 2009, s. 15].

Urzeczywistnienie efektów wielu rodzajów ryzyka w trakcie trwania globalnego kryzysu gospodarczego skutkowało tym, iż słabiej przystosowane jednostki

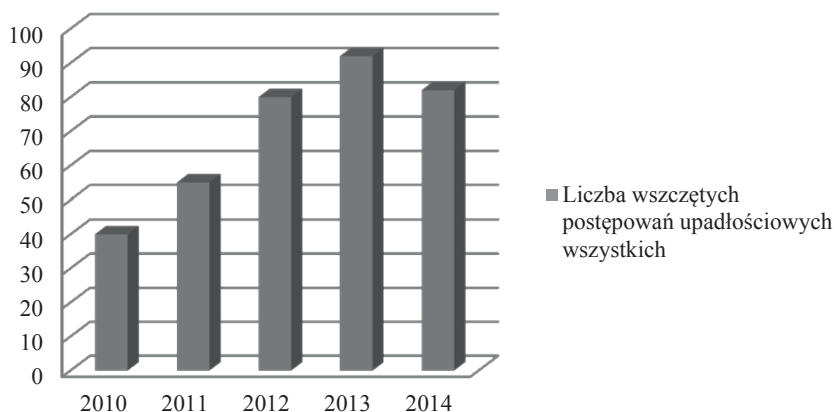
zostały wyeliminowane. W latach 2010-2014 w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej Wydział VII Gospodarczy wszczęto 349 postępowań upadłościowych obejmujących bądź to likwidację majątku upadłego, bądź układ¹. Jednocześnie w tym czasie nie wszczęto ani jednego postępowania naprawczego².

Należy jednocześnie wspomnieć, iż zgodnie z art. 13 p.u.i.n. [Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r....] sąd oddali wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika, jeżeli majątek należący do dłużnika nie wystarczy na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Sąd nadto może oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości dłużnika, jeżeli jego majątek jest do tego stopnia zabezpieczony rzeczowo, że po zrealizowaniu oddzielnych planów podziału środków pochodzących z sum uzyskanych ze sprzedaży zabezpieczonych składników pozostałe fundusze masy upadłości nie wystarczą na pokrycie kosztów postępowania. W związku z powyższym autor pomija rozważania na temat liczby złożonych wniosków o ogłoszenie upadłości i jednocześnie oddalonych na mocy art. 13 p.u.i.n., a wszelkie rozważania opierają się na danych o faktycznie wszczętych postępowaniach upadłościowych. Założenie to nie prowadzi do zniekształcenia wyników badań oraz nie wpływa w znacznym stopniu na wnioski, bowiem udział wniosków o ogłoszenie upadłości oddalonych na mocy art. 13 p.u.i.n. w ogólnej liczbie wniosków składanych jest znikomy. Wynika z tego, iż upadłość jako narzędzie regulujące rynek gospodarczy przez uporządkowanie relacji zobowiązaniowych pomiędzy przedsiębiorstwami jest zjawiskiem pożądanym, mającym pozytywne odzwierciedlenie w postaci swoistego uporządkowania stanu prawnego wielu przedsiębiorstw.

Jak można zauważyć na rys. 1, w latach 2010-2013 wystąpił wzrost liczby wszczynanych postępowań upadłościowych. Obserwowany wzrost liczby upadłości w latach 2010-2014 przypada na okres po zakończeniu światowego kryzysu gospodarczego, trwającego od roku 2007 do czwartego kwartału roku 2009 (zob. [Holzer]). Na spowolnienie gospodarcze należy patrzeć przede wszystkim w szerokiej skali, mając jednocześnie na uwadze cykliczność koniunktur gospodarczych [Jaskóła 2010, s. 413]. Niestety typową prawidłowością jest fakt, iż słaba kondycja przedsiębiorstw ujawnia się dopiero po zakończeniu kryzysu gospodarczego, podczas którego podmioty te dokonywały różnych czynności mających na celu utrzymanie się na rynku, jednak ze względu na brak uprzedniego przygotowania nie poradziły sobie z długotrwałą stagnacją na rynkach, słabą koniunkturą i trudnościami finansowymi. Przedsiębiorstwa, których płynność finansowa została mocno nad-

¹ Sąd może postanowić o ogłoszeniu upadłości dłużnika obejmującej likwidację majątku bądź też może postanowić o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu z wierzycielami. W praktyce układ obejmuje umorzenie części zobowiązań upadłego, rozłożenie płatności na raty, umorzenie odsetek i kosztów postępowania sądowego.

² Postępowanie naprawcze wszczyna się na wniosek przedsiębiorcy. W postępowaniu naprawczym wyznaczony postanowieniem sądu nadzorca sądowy wraz z przedsiębiorcą określa propozycje układowe oraz dokonuje restrukturyzacji przedsiębiorstwa, co w efekcie ma przywrócić zdolność do konkurowania na rynku.

Rys. 1. Wszczęte postępowania upadłościowe w latach 2010-2014

Źródło: [Wykaz ogłoszonych upadłości...].

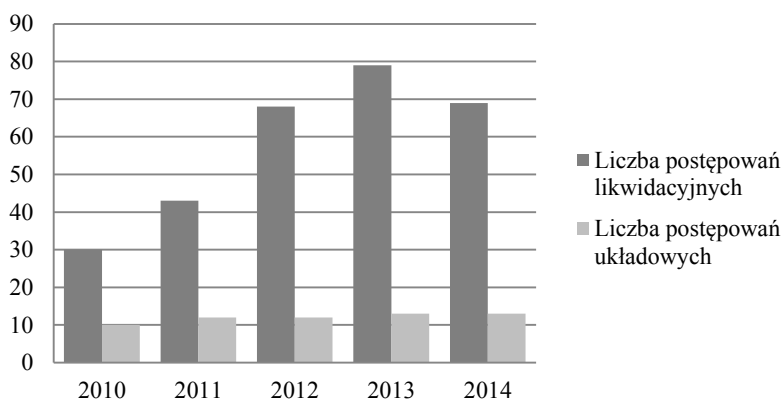
szarpięta w czasach kryzysu, dopiero z jego końcem faktycznie bankrutują, wobec braku zdolności do konkurowania na rynku i bieżących środków do prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowo nierzadko spotykany efekt domina, wynikający z funkcjonowania w gospodarce naczyniach powiązanych, również przyczynia się do stwierdzenia, iż czasy minionego globalnego kryzysu gospodarczego charakteryzowały się zwiększoną liczbą wszczętych postępowań upadłościowych.

3.2. Analiza danych statystycznych dla regionu wrocławskiego w latach 2010-2014 – rodzaje wszczętych postępowań upadłościowych

Łączna liczba wszczętych postępowań upadłościowych w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej w latach 2010-2014, jak już zostało wspomniane w poprzednim rozdziale, wyniosła 349. Na tę liczbę składają się postępowania upadłościowe obejmujące likwidację majątku upadłego oraz postępowania z możliwością zawarcia układu. Znaczną część ogólnej liczby postępowań upadłościowych miały w tych latach postępowania obejmujące likwidację majątku upadłego.

W latach 2010-2014 wszczęto 289 postępowań obejmujących likwidację majątku upadłego przy liczbie 60 postępowań z możliwością zawarcia układu. Postępowania likwidacyjne stanowiły zatem 83% ogólnej liczby upadłości. Fakt ten może wynikać z tego, iż aby możliwe było ogłoszenie upadłości z możliwością zawarcia układu, w większości przypadków przedsiębiorstwo winno być zdolne do prowadzenia działalności gospodarczej i mieć choćby skromne możliwości do konkurowania na rynku. Postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu ma bowiem w efekcie doprowadzić do zaspokojenia wierzytelności dłużnika w możliwie najwyższym stopniu. Cel ten może być osiągnięty zarówno w wyniku pozyskania

środków z prowadzonej działalności gospodarczej (układ zwykły), jak i w wyniku likwidacji przedsiębiorstwa lub poszczególnych składników masy upadłości (układ likwidacyjny).

Rys. 2. Liczba postępowań upadłościowych w latach 2010-2014 (likwidacyjnych i układowych)

Źródło: [Wykaz ogłoszonych upadłości...].

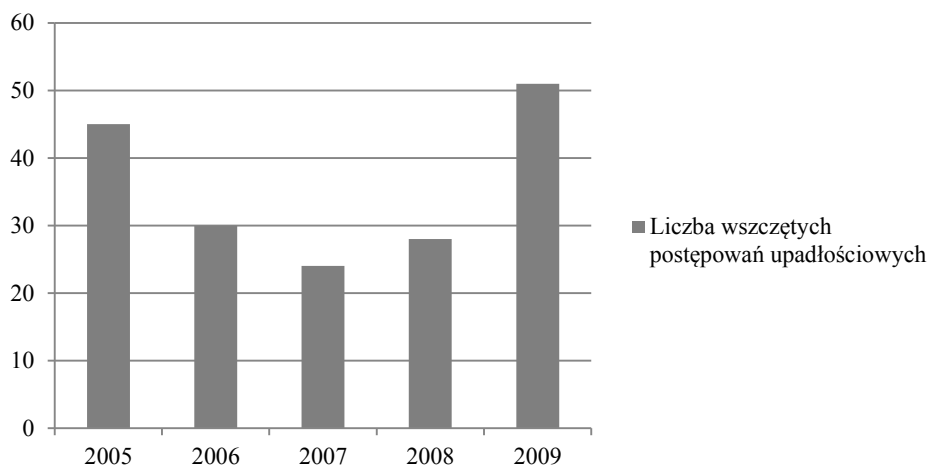
Przedsiębiorstwa niezdolne do prowadzenia działalności gospodarczej lub do wykonania układu poddawane są procesowi upadłości likwidacyjnej. Jeżeli jednak zostanie uprawdopodobnione, iż w drodze układu wierzyciele zostaną zaspokojeni w stopniu wyższym niż w przypadku likwidacji, ogłasza się upadłość dłużnika z możliwością zawarcia układu. Powyższe jednak nie może mieć miejsca, jeżeli nie ma pewności, że układ będzie wykonany, chyba że propozycje układowe przewidują układ likwidacyjny. Nierzadko w przypadku przedsiębiorstw, wobec których toczy się postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu, sąd zmienia tryb prowadzonego postępowania z postępowania upadłościowego z możliwością zawarcia układu na postępowanie obejmujące likwidację majątku dłużnika. Dzieje się tak, jeżeli podstawy do prowadzenia takiego postępowania ujawniły się dopiero w trakcie trwania upadłości.

Na rysunku 2 zauważyć można, iż chociaż liczba upadłości likwidacyjnych rosła w latach 2010-2013, to liczba postępowań z możliwością zawarcia układu utrzymywała się na względnie stałym poziomie (średnia dla lat 2010-2014 to 17,2% w ogólnej liczbie wszczętych postępowań upadłościowych).

3.3. Analiza danych statystycznych dla regionu wrocławskiego – liczba ogłoszonych upadłości w latach 2005-2009

Liczba ogłaszanych upadłości w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Fabrycznej w latach 2005-2009 była znacznie mniejsza niż w pięciu kolejnych latach przypadających na okres schyłku światowego kryzysu gospodarczego i dalszy.

Ogółem w latach 2005-2009 wszczęto aż o 171 mniej postępowań upadłościowych niż w latach 2010-2014.

Rys. 3. Wszczęte postępowania upadłościowe w latach 2005-2009

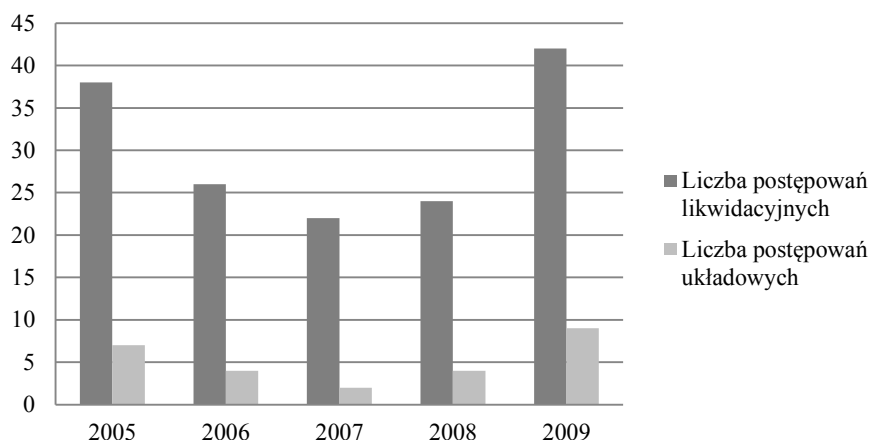
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych na wniosek o wydanie informacji publicznej.

W poszczególnych latach omawianego okresu co roku sąd ogłaszał upadłości w liczbie pomiędzy 24 a 51. Liczba ogłaszanych upadłości w latach 2005-2009 jest nie dość że niska, to względnie stała w poszczególnych latach.

3.4. Analiza danych statystycznych dla regionu wrocławskiego w latach 2005-2009 – rodzaje wszczętych postępowań upadłościowych

Łączna liczba wszczętych postępowań upadłościowym w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Fabrycznej w latach 2005-2009, jak już zostało wspomniane w poprzednim rozdziale, wyniosła 178. Składają się na nią postępowania upadłościowe obejmujące likwidację majątku upadłego oraz postępowania z możliwością zawarcia układu. Znaczną część ogólnej liczby postępowań upadłościowych miały w tych latach postępowania obejmujące likwidację majątku upadłego.

W latach 2005-2009 wszczęto 152 postępowania obejmujące likwidację majątku upadłego przy liczbie 26 postępowań z możliwością zawarcia układu. Postępowania likwidacyjne stanowiły zatem 85,39% ogólnej liczby upadłości.

Rys. 4. Liczba postępowań upadłościowych w latach 2005-2009 (likwidacyjnych i układowych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych na wnioski o wydanie informacji publicznej.

Na rysunku 4 zauważyć można, iż udział postępowań z możliwością zawarcia układu w ogólnej liczbie postępowań upadłościowych był względnie niezmienny (średnia dla lat 2005-2009 to 14,61% w ogólnej liczbie wszczętych postępowań upadłościowych).

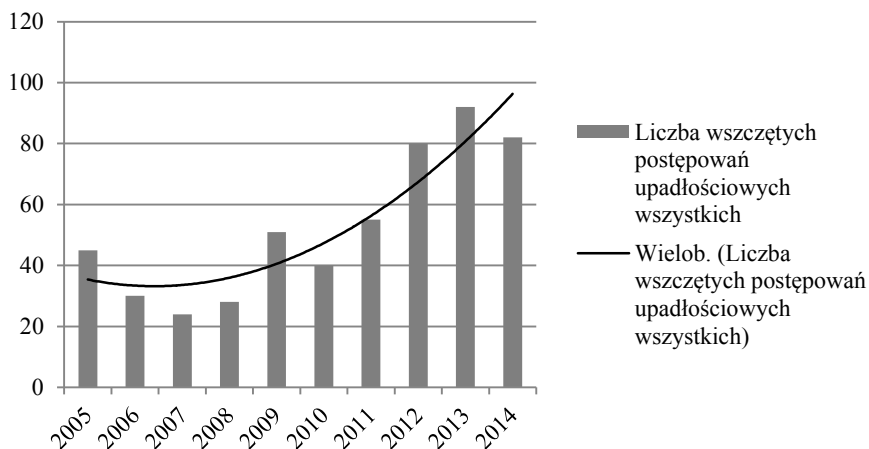
3.5. Obserwacja różnic pomiędzy pięcioletnimi okresami 2005-2009 oraz 2010-2014

Lata 2010-2014 bez wątpienia charakteryzowały się rosnącą liczbą ogłaszanych z roku na rok upadłości oraz zwiększoną ich liczbą w ogólności. W latach 2005-2009 liczba ogłaszanych upadłości rocznie była względnie niższa niż w okresie przypadającym na schyłek światowego kryzysu gospodarczego i czas późniejszy.

Na podstawie rysunku 4 ocenić można, iż liczbę wszczynanych postępowań upadłościowych z roku na rok w latach 2005-2014 charakteryzuje rosnący trend. Oczywiście jest ponadto, iż stan przedsiębiorstw na rynku wrocławskim w latach przypadających na okres po światowym kryzysie gospodarczym znacznie się pogorszył, co może nasuwać wnioski, iż reakcja polskich przedsiębiorstw na globalne osłabienie koniunktury i warunków przedsiębiorczości nastąpiła z opóźnieniem.

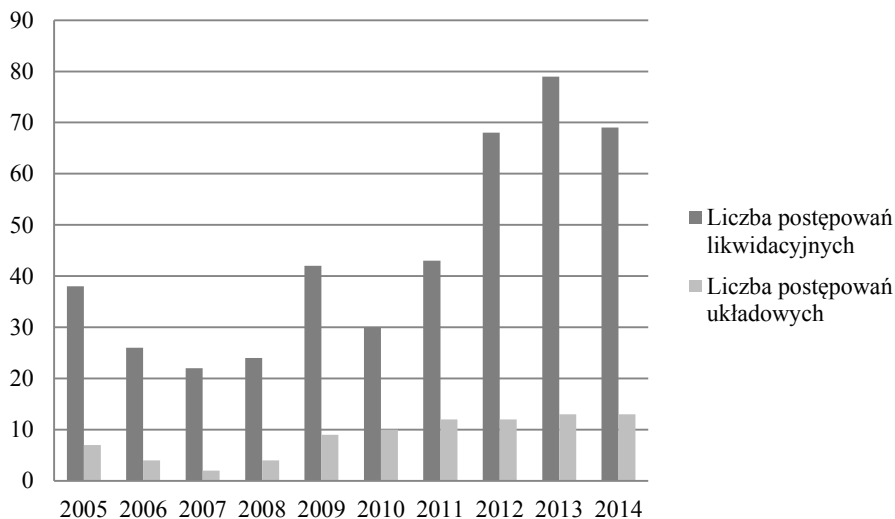
W latach 2005-2009 co roku ogłaszano średnio 35,6 postępowania upadłościowego, w latach 2010-2014 zaś, średnia ta wynosiła 69,8. Odnotowano zatem niemal dwukrotny wzrost pomiędzy jednym okresem a drugim.

Najwyższą liczbę upadłości odnotowano w roku 2013, co w porównaniu z rokiem 2007, kiedy to w dziesięcioletnim przedziale czasowym odnotowano najniższą liczbę upadłości, stanowi wynik o 68 większy. Należy przy tym pamiętać, iż rok 2007 uznaje się za pierwszy rok światowego kryzysu gospodarczego, w związku

Rys. 5. Liczba postępowań upadłościowych wszystkich w latach 2005-2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych na wniosek o wydanie informacji publicznej oraz [*Wykaz ogłoszonych upadłości...*].

Rys. 6. Liczba postępowań upadłościowych w latach 2005-2009 (likwidacyjnych i układowych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych na wniosek o wydanie informacji publicznej oraz [*Wykaz ogłoszonych upadłości...*].

z czym większość rynków oddalonych od samego ogniska jego wybuchu nie zdążyła jeszcze odczuć jego skutków i wręcz był to dla większości polskich przedsiębiorców ostatni rok prosperity. Rok 2013 bez wątpienia był rokiem najbardziej dotkliwym

dla przedsiębiorstw rynku wrocławskiego, które z dużym prawdopodobieństwem w większości przypadków właśnie wtedy przestały być wypłacalne ze względu na problemy finansowe wynikłe podczas światowego kryzysu gospodarczego.

Udział postępowań układowych w ogólnej liczbie postępowań upadłościowych był względnie stały w ciągu 10 lat. Postępowania układowe stanowiły średnio 16,3% ogólnej liczby postępowań upadłościowych.

4. Studium przypadku – analiza sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa, którego upadłość ogłoszono w roku 2014

30 grudnia 2014 r. ogłoszono upadłość spółki X z ograniczoną odpowiedzialnością³. Spółka zarejestrowana została w Krajowym Rejestrze Sądowym⁴ 19 marca 2004 r. z kapitałem zakładowym 288 000,00 zł. Podstawowym przedmiotem działalności spółki była działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego (PKD 85.1).

Powstała w 2004 r. spółka z roku na rok generowała zyski charakterystyczne dla typowego cyklu życia przedsiębiorstwa aż do momentu, w którym rynek gospodarczy, na którym funkcjonowała, dotknięty został skutkami światowego kryzysu gospodarczego. I tak, zgodnie ze wspomnianą teorią przesunięcia w czasie skutków oddziaływania światowego kryzysu na terenie wrocławskiego rynku gospodarczego, spółka zaczęła odczuwać znaczny jego wpływ, przejawiający się spadkiem zarówno obrotów, jak i zysku netto dopiero w roku 2010.

Oczywistym jest fakt, iż do roku 2009 obie pozycje rachunku wyników spółki wykazywały coroczny wzrost, ze względu na postępujący rozwój spółki i wzmocnienie pozycji konkurencyjnej. Rozwój spółki najlepiej obrazuje rosnąca z roku na rok, aż do roku 2009 wartość przychodów.

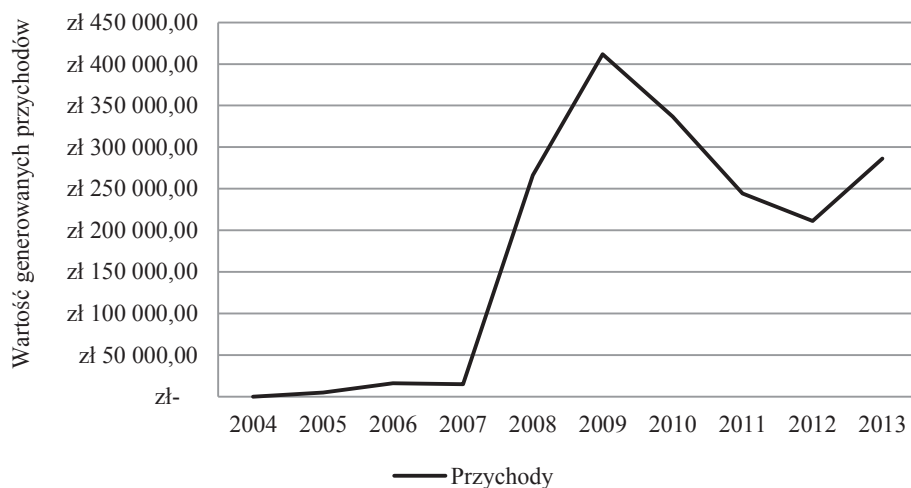
Jak widać na rys. 7, niebagatelny wzrost obrotów spółki zaobserwować można w roku 2007, co przełożyło się na uzyskanie przychodów rzędu 123 536,57 zł. Na taki efekt znaczny wpływ miała dźwignia finansowa, charakteryzująca się pozyskaniem kapitałów obcych i znacznym wzrostem zobowiązań długoterminowych w roku 2006⁵. W roku 2007 wartość zobowiązań długoterminowych ponownie wzrosła o ponad milion złotych⁶, aby w latach późniejszych utrzymywać się na stosunkowo niezmiennym poziomie. Efekt dźwigni finansowej spowodował zwiększenie nakładów na rzeczowe aktywa trwałe i inwestycje krótkoterminowe. Efektem tego

³ Autor celowo nie podaje nazwy spółki ze względu na konieczność zachowania daleko idącej poufności informacji uzyskanych w Krajowym Rejestrze Sądowym.

⁴ Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej, VI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego.

⁵ Zgodnie ze sprawozdaniami spółki wartość zobowiązań długoterminowych wzrosła z 565 602,62 zł odnotowanych w roku 2005 do 2 333 568,08 zł odnotowanych w roku 2006.

⁶ Zgodnie ze sprawozdaniami spółki wartość zobowiązań długoterminowych wzrosła z 2 333 568,08 zł odnotowanych w roku 2006 do 3 394 418,89 zł.

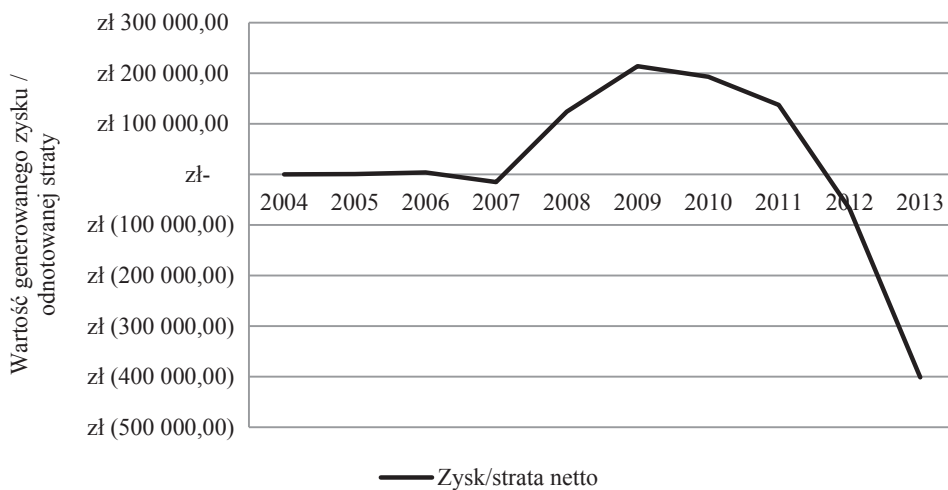

Rys. 7. Przychody spółki z o.o. X w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółki.

rodzaju postępowania było wspomniane zwiększenie przychodów spółki, stopniowe zwiększanie siły konkurencyjnej i oczywiście zysków.

Wzrost przychodów spółki wiązał się ze wzrostem zysku netto w latach 2007-2009. Przerwanie trendu wzrostowego zaobserwować można dopiero w roku 2010,

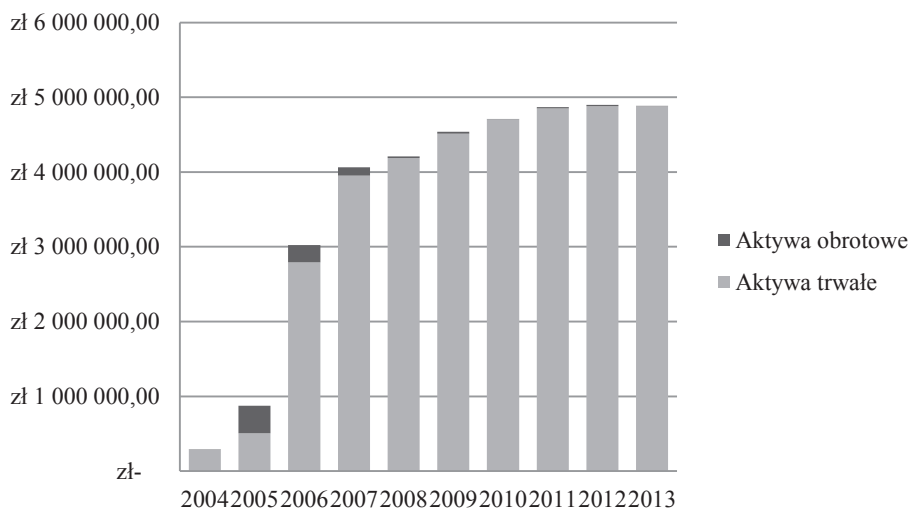

Rys. 8. Zysk/strata spółki X z o.o. w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółki.

kiedy to odnotowano spadek przychodów przy jednoczesnym zmniejszeniu wartości zysk netto. Do roku 2013 obroty oraz zyski spółki stopniowo spadały, aby ostatecznie doprowadzić do odnotowania straty w roku 2013 w wysokości 401 148,32 zł⁷.

Cel inwestycji, na potrzeby których spółka pozyskiwała kapitały obce, co przekładało się na znaczny wzrost zobowiązań długoterminowych można wskazać, analizując zmiany w strukturze aktywów spółki.

Rys. 9. Aktywa spółki X z o.o. w latach 2004-2013.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań finansowych spółki.

Znaczna część środków pochodzących ze zobowiązań długoterminowych przekazywana była na zakup aktywów trwałych, przy nieznacznym udziale aktywów obrotowych w sumie bilansowej spółki. Zgodnie z przedstawionymi informacjami stan zobowiązań oraz aktywów trwałych w latach słabnącego prosperity utrzymywał się na stałym poziomie. W efekcie słabnącej koniunktury na rynkach światowych i późniejszego osłabienia rynku wrocławskiego spółka z o.o. X przestała realizować swoje wymagalne zobowiązania lub też, co niewykluczone przy jednoczesnym zaistnieniu przesłanki pierwszej, wartość jej zobowiązań przekroczyła wartość majątku, które to przesłanki z dużym prawdopodobieństwem pozwoliły uznać ją za niewypłacalną⁸.

⁷ Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej ogłosił upadłość spółki X z o.o. w dniu 30 grudnia 2014 r., w związku z czym sprawozdanie finansowe za rok 2014 nie zostało sporządzone. Należy przy tym zauważyć, iż zgodnie z art. 307 p.u.i.n. na podstawie spisu inwentarza i innych dokumentów upadłego oraz oszacowania syndyk sporządza sprawozdanie finansowe na dzień poprzedzający ogłoszenie upadłości i niezwłocznie przedkłada je sędziemu-komisarzowi.

⁸ Zob. art. 11 p.u.i.n.

5. Zakończenie

Gdy w 2007 roku wybuchł światowy kryzys, nikt nie był w stanie przewidzieć skutków jego oddziaływania ani też wpływu na poszczególne gospodarki narodowe i ich segmenty. Dzisiaj widoczne są już efekty jego wpływu, nawet w gospodarkach znacznie oddalonych od samego epicentrum wybuchu. Efektem tego rodzaju przeniesienia kryzysu do struktur rozrzuconych po całym świecie jest oczywiście postępująca globalizacja, traktowana jako megatendencja rozwoju światowego, sprawująca nadzór nad biegiem historii świata [Chołaj 2010, s. 145]. Tym samym słuszne jest twierdzenie, iż istnieje efekt „przesunięcia” w czasie odczuwalnych zmian zachodzących w gospodarkach poszczególnych krajów, które to zmiany wynikają z oddziaływania efektów wybuchu światowego kryzysu gospodarczego.

Stan wrocławskiego rynku gospodarczego w czasach trwania globalnego kryzysu gospodarczego oraz po jego zakończeniu wskazywał na znaczne osłabienie przedsiębiorstw na nim funkcjonujących, co przejawiało się wzmożoną liczbą wszczynanych postępowań upadłościowych. Niewątpliwie pęknięcie bańki spekulacyjnej na rynku nieruchomości w Stanach Zjednoczonych doprowadziło do wybuchu i rozprzestrzenienia kryzysu finansowego na światową skalę. Nie można w sposób oczywisty rozdzielić faktu wybuchu światowego kryzysu od zauważalnych zmian kondycji finansowej polskich przedsiębiorstw, czego doskonałym przykładem są te funkcjonujące na wrocławskim rynku gospodarczym. Zauważalny wzrost liczby ogłaszanych upadłości pojawił się w sposób oczywisty z opóźnieniem, co doprowadziło do przesunięcia w czasie jego skutków. Przedsiębiorstwa funkcjonujące do czasu jego eskalacji w sposób typowy często nie poradziły sobie ze słabnącą w obszarze wrocławskiej przedsiębiorczości w latach 2009-2014 koniunkturą lub nawet depresją. Jak wspomniano wcześniej, przedsiębiorcy przewidują poprawę koniunktury w latach 2015 i 2016, jednak ze względu na fakt istnienia ogromnej liczby naczyń połączonych w poszczególnych segmentach gospodarek oraz pomiędzy poszczególnymi gospodarkami narodowymi, co jest efektem rozwijającej się globalizacji, nie sposób przewidzieć pewnej przyszłości. Historia finansów pozwala twierdzić, iż każdy dobry sygnał ze strony rynków światowych powoduje poprawę nastrojów inwestorów, rosnącą akcją kredytową banków, wzmożoną konsumpcję i mniej ostrożne podejmowanie decyzji inwestycyjnych. Tego typu zachowania w początkowym etapie wzrostu krzywej cyklu koniunkturalnego powodują napędzanie gospodarek światowych, wzrost płac i spadek bezrobocia, aby (jak historia pokazuje) doprowadzić do ponownego zachwiania równowagi, spadku koniunktury i innych efektów wynikających z kryzysu światowego.

Literatura

- Budnikowski A., 2003, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa.
- Chołaj H., 2010, *Kryzys a globalizacja*, [w:] *Przedsiębiorstwo a kryzys globalny*, red. R. Sobiecki, J.W. Pietrewicz, Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Fierla A., 2009, *Ryzyko w działalności przedsiębiorstw: wybrane aspekty*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Holzer R., *Jak rozwijał się kryzys 2007-2009 – infografika*, kalendarium z dnia 18 października 2009 r., źródło: < <http://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/historia-kryzysu-kalendarium/>>.
- Jaskóła K., 2010, *Główne ryzyka polskich przedsiębiorstw na przykładzie POLIMEX – MOSTOSTAL SA*, [w:] *Przedsiębiorstwo a kryzys globalny*, red. R. Sobiecki, J.W. Pietrewicz, Szkoła Główna Handlowa - Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Malkiewicz A., 2010, *Kryzys: polityczne, ekologiczne i ekonomiczne uwarunkowania*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- Podmioty według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) oraz województw, podregionów, powiatów i gmin*, źródło: <http://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-statystyki-publicznej/rejestr-regon/liczba-podmiotow-w-rejestrze-regon-tablice/miesieczna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon/>.
- Polskie miasta przyciągają biznes*, *Forbes z dnia 17.02.2014 r.*, źródło: <http://www.forbes.pl/polskie-miasta-przyciagaja-biznes,artykuly,171416,1,1.html>.
- Rymarczyk J., Skulska B., Michalski W., 2009, *Procesy globalizacji*, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Wrocław.
- Slatter S., Lovett D., 2001, *Restrukturyzacja firmy. Zarządzanie przedsiębiorstwem w sytuacjach kryzysowych*, WIG-Press, Warszawa.
- Socha J., Orłowski W., Sękowski J., 2009, *Kryzys na rynkach finansowych. Wyzwania stojące przed spółkami*, PricewaterhouseCoopers, Warszawa.
- Szymański W., 2009, *Kryzys globalny: pierwsze przybliżenie*, Difin, Warszawa.
- Szymański W., 2010, *Kiedy i co po kryzysie*, [w:] *Przedsiębiorstwo a kryzys globalny*, red. R. Sobiecki, J.W. Pietrewicz, Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza, Warszawa.
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. *Kodeks spółek handlowych* (Dz.U.2000.94.1037 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. *Kodeks postępowania cywilnego* (Dz.U.1964.43.296 ze zmianami).
- Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. *Prawo upadłościowe i naprawcze* (Dz.U.2009.175.1361 j.t. ze zmianami).
- Wykaz ogłoszonych upadłości, Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej VIII Wydział Gospodarczy ds. Upadłościowych i Naprawczych*, źródło: <http://www.wroclaw-fabryczna.sr.gov.pl/documents/wykazy/wykaz.pdf>.